

UCHWAŁA
składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego

Dnia 29 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

Prezes SN Tadeusz Ereciński (przewodniczący)
SSN Dariusz Dończyk
SSN Jacek Gudowski
SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)
SSN Marta Romańska
SSN Tadeusz Wiśniewski
SSN Kazimierz Zawada

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 czerwca 2012 r.,
przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Jana Szewczyka,
po rozstrzygnięciu zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego
we wniosku z dnia 5 grudnia 2011 r., BSA V-4110-1/11,

"Czy art. 38 ust. 3 (pierwotnie art. 39 ust. 3) ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (dalej: u.g.t.m.o., tekst pierwotny Dz.U. Nr 32, poz. 159, tekst jednolity Dz.U. z 1969 r. Nr 22, poz. 159), na mocy którego nieruchomości stanowiące, zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b) dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13,

poz. 87 z późn. zm.), własność osób, którym wobec uzyskania przez nie stwierdzenia narodowości polskiej służyło obywatelstwo polskie, przechodzą z mocy samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoby te w związku z wyjazdem z kraju utraciły lub utracą obywatelstwo polskie, dotyczy także spadkobierców tych osób, którzy przesiedlili się do RFN lub NRD w latach 1956-1984?"

podjął uchwałę:

Przepis art. 38 ust. 3 (pierwotnie art. 39 ust. 3) ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (jedn. tekst: Dz. U. z 1969 r. Nr 22, poz. 159 ze zm.) nie miał zastosowania do spadkobierców osób wymienionych w tym przepisie.

Uzasadnienie

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, przedstawiając do rozstrzygnięcia przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego zagadnienie prawne, podkreślił, że rozstrzygnięcie tego zagadnienia wymaga uprzedniego rozważenia utraty obywatelstwa polskiego przez osoby emigrujące w latach 1956-1984 do RFN i NRD. Podstawę prawną w tym zakresie stanowił najpierw art. 11 ust. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 4, poz. 24), a następnie art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.). Przepisy te uzależniały utratę obywatelstwa polskiego od zgody właściwego organu państwowego na nabycie obywatelstwa obcego. Zgoda ta została udzielona osobom wyjeżdżającym zbiorczo w uchwale Rady Państwa Nr 37/56 z dnia 16 maja 1956 r. w sprawie zezwolenia na zmianę obywatelstwa polskiego repatriantom niemieckim (nie publ.; dalej: „uchwała nr 37/56”). Osoby te zwracały się na podstawie tej uchwały do Rady Państwa z wnioskami o zgodę na wyjazd, po czym, w wyniku odpowiedniej procedury weryfikacji wniosku, mogły otrzymać dokument podróży umożliwiający opuszczenie terytorium PRL. W orzecznictwie zarysowały się wątpliwości co do tego, czy zgoda na zmianę obywatelstwa z polskiego na obce mogła być udzielona aktem generalnym. Odpowiedzi negatywnej w tej kwestii udzielił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 września 2001 r., III RN 56/01 (OSNP 2002, nr 13, poz. 299), natomiast pozytywnie odniósł się do niej Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 90/10 (OSP 2011, nr 3, poz. 28) oraz Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie m.in. w wyrokach z dnia 21 lipca 2005 r., IV SA/Wa 560/05 (nie publ.) i z dnia 23 stycznia 2007 r., IV SA/Wa 2106/06 (nie publ.). Ocena charakteru prawnego, legalności oraz skuteczności uchwały nr 37/56 jest sporna również w doktrynie.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał również na niejednolitość poglądów w orzecznictwie w sprawie stosowania art. 38 ust. 3 (pierwotnie art. 39 ust. 3) ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (tekst pierwotny: Dz.U. Nr 32, poz. 159 ze zm.; tekst jednolity: Dz.U.

z 1969 r. Nr 22, poz. 159 ze zm.; dalej: „u.g.t.m.o.”) również do spadkobierców osób wymienionych w tym przepisie. Podkreślił, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 stycznia 1965 r., II CR 523/64 (OSNCP 1965, nr 7-8, poz. 135) wyraził pogląd, iż przepis ten odnosi się także do spadkobierców. Natomiast w kilku późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego, m.in. w postanowieniu z dnia 20 czerwca 2002 r., I CKN 782/00 (nie publ.), wyroku z dnia 13 grudnia 2005 r., IV CK 304/05 (OSNC 2006, nr 10, poz. 166) i postanowieniu z dnia 7 października 2010 r., IV CK 152/10 (nie publ.), przyjęto, że rozważany przepis nie podlega wykładni rozszerzającej, lecz dotyczy jedynie utraty prawa własności nieruchomości gruntowych stanowiących własność osób, które po stwierdzeniu narodowości polskiej i uzyskaniu obywatelstwa polskiego zachowały własność nieruchomości należących do nich przed dniem 1 stycznia 1945 r., a następnie utraciły obywatelstwo polskie w związku z wyjazdem z kraju.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zauważył, że z jednej strony sytuację spadkobierców należy ocenić tak samo, jak sytuację ich poprzedników prawnych. Trudno przyjąć, że ustawodawca zamierzał powiązać przewidziany w omawianym przepisie skutek prawny tylko z osobami, którym własność przysługiwała w chwili wejścia w życie dekretu z 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich. Artykuł 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. można interpretować jako odnoszący się do sytuacji prawnej nieruchomości, które wyjątkowo nie przeszły na własność Państwa w myśl wspomnianego dekretu, a nie do określonych osób, należy bowiem uwzględnić nie tylko wykładnię gramatyczną (językową), ale i funkcjonalną tego przepisu. Z drugiej jednak strony adresatami art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. są wyraźnie te osoby, którym wobec uzyskania przez nie stwierdzenia narodowości polskiej służyło obywatelstwo polskie, jeżeli utraciły lub utracą to obywatelstwo w związku z wyjazdem za granicę. Wykładnia rozszerzająca tego przepisu – bez względu na kontekst historyczny, społeczny, międzynarodowy i konsekwencje ekonomiczne – byłaby trudna do zaakceptowania.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego stwierdził, że nie dostrzega racji przemawiających za zastosowaniem w omawianej sytuacji art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, bowiem akty wyłączenia przed wejściem w życie tej Konwencji wraz z Protokołem

w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej miały charakter jednorazowy i nie wyczerpują znamion trwającego naruszenia prawa gwarantowanego jednostkom przez wspomniane regulacje międzynarodowe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W *petitum* wniosku Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przedstawił rozbieżność w zakresie wykładni art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. Większą część uzasadnienia wniosku poświęcił jednak zagadnieniu obywatelstwa tzw. późnych przesiedleńców. Trudno zaprzeczyć, że nie jest ono pozbawione wpływu na wykładnię art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o., skoro utrata obywatelstwa polskiego była, według tego przepisu, jedną z przesłanek utraty prawa własności przez przesiedleńca i nabycia tego prawa przez Skarb Państwa. Jednakże zajęcie stanowiska co do skuteczności prawnej uchwały nr 37/56 wykraczałoby poza zakres wniosku, który wyznacza treść zagadnienia prawnego, a także poza zakres kompetencji przyznanych Sądowi Najwyższemu przez art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.).

Zgodnie z art. 39 ust. 3 u.g.t.m.o. (tekst pierwotny z 1961 r.), nieruchomości stanowiące zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) własność osób, którym wobec uzyskania przez nie stwierdzenia narodowości polskiej służyło obywatelstwo polskie, przechodzą z samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoby te w związku z wyjazdem z kraju utraciły lub utracą obywatelstwo polskie. Według art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. (tekst jednolity z 1969 r.), nieruchomości stanowiące, zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.), własność osób, którym wobec uzyskania przez nie stwierdzenia narodowości polskiej służyło obywatelstwo polskie, przechodzą z samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoby te w związku z wyjazdem z kraju utraciły lub utracą obywatelstwo polskie. Osoby te tracą prawo rozporządzania nieruchomością z dniem, w którym złożyły właściwym organom polski dowód osobisty i otrzymały dokument uprawniający do wyjazdu za granicę.

Dekret z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich, który zastąpił wcześniejszy dekret z dnia 2 marca 1945 r. o majątkach opuszczonych i porzuconych (Dz.U. Nr 9, poz. 45), obowiązywał do dnia 31 lipca 1985 r. (został uchylony przez art. 100 pkt 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, Dz.U. Nr 22, poz. 99 ze zm., która co do zasady weszła w życie dnia 1 sierpnia 1985 r.). Dekret ten zawierał regulacje dotyczące majątków opuszczonych (art. 1) oraz poniemieckich (art. 2), do drugiej kategorii zaliczając w szczególności wszelki majątek obywateli Rzeszy Niemieckiej i byłego Wolnego Miasta Gdańska, z wyjątkiem osób narodowości polskiej lub innej przez Niemców prześladowanej (art. 2 ust. 1 lit. b). Wspomniany dekret ostatecznie uregulował wszczętą wcześniej akcję weryfikacyjną i wywłaszczeniową ludności ziem północnych i zachodnich. Wydane na jego podstawie przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z kilkoma innymi ministrami rozporządzenie z dnia 21 maja 1946 r. o określeniu osób, których majątek przechodzi na własność Państwa (Dz.U. Nr 28, poz. 182), uznawało za osoby narodowości polskiej obywateli Rzeszy Niemieckiej i b. Wolnego Miasta Gdańska, którzy są pochodzenia polskiego lub wykażą swą łączność z narodem polskim, a ponadto złożą deklarację wierności narodowi polskiemu, oraz obywateli Rzeszy Niemieckiej i b. Wolnego Miasta Gdańska, zamieszkałych na obszarze Ziemi Odzyskanych, jeżeli uzyskali lub uzyskają stwierdzenie narodowości polskiej w myśl przepisów art. 1 i 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 1946 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego osób narodowości polskiej zamieszkałych na Ziemiach Odzyskanych (Dz.U. Nr 15, poz. 106), a za osoby należące do innej narodowości, prześladowanej przez Niemców, uznawało obywateli Rzeszy Niemieckiej i b. Wolnego Miasta Gdańska, należących do grup narodowościowych, które po dniu 30 stycznia 1933 r. doznawały ograniczeń prawnych (§ 1 ust. 1-3 rozporządzenia).

W art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. wspomniano o „nieruchomościach”, a nie o „majątku”, jak w wymienionych dekretach, które stanowiły podstawę prawną wywłaszczeń w stosunku do ludności niemieckiej w okresie bezpośrednio następującym po wojnie. Mimo to związek tego przepisu z tamtą regulacją jest niewątpliwy, ponieważ warunkiem zachowania własności, jak wynika z art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z 1946 r., była pozytywna weryfikacja

narodowościowa, zakończona nabyciem obywatelstwa polskiego, zatem zadeklarowanie narodowości niemieckiej i wyjazd z Polski miały prowadzić do tych samych konsekwencji.

Istotą kontrowersji przedstawionej w zagadnieniu prawnym jest to, czy spadkobiercy osoby, która zachowała własność nieruchomości na tzw. Ziemiach Odzyskanych dzięki stwierdzeniu narodowości polskiej i nadaniu obywatelstwa polskiego, również byli objęci zakresem art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. w wypadku, gdy opuszczając kraj utracili obywatelstwo polskie. Zagadnienie to było już kilkakrotnie rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11 stycznia 1965 r., II CR 523/64 (OSNCP 1965, nr 3, poz. 41) uznał, że art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. dotyczy również wypadku, gdy osobie takiej przysługuje udział w spadku, w skład którego wchodzi nieruchomość, bez względu na to, czy jest to nieruchomość miejska, czy nieruchomość rolna. Jest to jedyne orzeczenie Sądu Najwyższego, które wyraźnie eksponuje takie stanowisko. W piśmiennictwie jest ono aprobowane przez jednego autora.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 4 kwietnia 1996 r., I ACa 129/96 (OSA 1996, nr 11-12, poz. 58) przyjął, że osobami dotkniętymi utratą własności nieruchomości na mocy art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. są te osoby, które po stwierdzeniu narodowości polskiej i nabyciu obywatelstwa polskiego zachowały należący do nich przed dniem 1 stycznia 1945 r. majątek nieruchomy. Taki majątek, po jego zbyciu w okresie powojennym, utracił status, o którym mowa w powołanym przepisie.

W postanowieniu z dnia 20 czerwca 2002 r., I CKN 782/00 („Izba |Cywilna” 2003, nr 3, s. 48) Sąd Najwyższy zakwestionował objęcie zakresem art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. nieruchomości, która stała się własnością uczestniczki postępowania dopiero z chwilą otwarcia spadku po ojcu z dniem 9 maja 1946 r. Podkreślił, że utrata własności nieruchomości na podstawie art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. dotyczy tych osób, które po stwierdzeniu narodowości polskiej i nabyciu obywatelstwa polskiego zachowały nieruchomości należące do nich przed dniem 1 stycznia 1945 r.

Najbardziej reprezentatywny dla tej linii orzecznictwa jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2005 r., IV CK 304/05 (OSNC 2006, nr 10, poz. 166). Sąd Najwyższy zaznaczył, że nie podziela stanowiska wyrażonego w postanowieniu z dnia 11 stycznia 1965 r., II CR 523/64, i opowiada się za poglądem wypowiedzianym w postanowieniu z dnia 20 czerwca 2002 r., I CKN 782/00. Podkreślił, że art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. ma jednoznacznego adresata i odwołuje się do dwóch kryteriów. Po pierwsze, chodzi o nieruchomości należące do osób, o których stanowi art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich, czyli obywateli Rzeczy Niemieckiej i byłego Wolnego Miasta Gdańska (z wyjątkiem osób narodowości polskiej lub innej przez Niemców prześladowanych). Po drugie, wobec tych osób nastąpiło stwierdzenie narodowości polskiej zgodnie z ówczesną procedurą weryfikacyjną, w następstwie czego przysługiwało im obywatelstwo polskie. Jeżeli takie osoby spełniające łącznie oba warunki utraciły obywatelstwo polskie w związku z wyjazdem z kraju, to tylko one tracą własność nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Nie ulega przy tym wątpliwości, że omawiany przepis, jako wyjątkowy, przewidujący dotkliwą sankcję w postaci utraty własności nieruchomości, nie może podlegać wykładni rozszerzającej. Uzasadnia to wniosek, że utrata własności nieruchomości, o której stanowi art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o., dotyczy jedynie tych osób, które po stwierdzeniu ich narodowości polskiej i uzyskaniu obywatelstwa polskiego zachowały własność nieruchomości należących do nich przed dniem 1 stycznia 1945 r., a następnie w związku z wyjazdem z kraju utraciły obywatelstwo polskie; nie dotyczy to następców prawnych tych osób.

To samo rozumowanie powtórzono w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2005 r., IV CK 306/05 (nie publ.). Następnie omawiany pogląd został potwierdzony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 90/10 (OSP 2011, nr 3, poz. 28) i w postanowieniu z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 152/10 (nie publ.) dotyczącym osoby, która nabyła nieruchomość od właściciela na podstawie przekazania własności i posiadania gospodarstwa rolnego. Jest on też aprobowany w piśmiennictwie.

Sąd Najwyższy w składzie powiększonym w pełni podziela przedstawione stanowisko opowiadające się za ścisłą wykładnią art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3)

u.g.t.m.o. Z tego przepisu wyraźnie wynika, że odnosi się do osób w nim wymienionych, a nie do nieruchomości. Oznacza to, że wypadku nabycia własności nieruchomości przez inną osobę (następcę prawnego osoby wymienionej w rozważanym przepisie) nieruchomość nie przechodzi z samego prawa na własność Państwa, jeżeli osoba taka w związku z wyjazdem z kraju utraciła lub utraci obywatelstwo polskie. Gdyby art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. miał obejmować swym zakresem również następców prawnych osób w nim wymienionych, musiałoby to z niego wynikać *expressis verbis*. Należy w związku z tym podkreślić, że w polskim prawie znajdują się przepisy, które odnoszą się zarówno do osób w nich wymienionych, jak i do następców prawnych tych osób (np. art. 43⁸ § 2 k.c.; art. 180 k.p.c.; art. 55 k.s.h.; art. 42 i 49 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.; art. 205, 211, 214 i 215 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.; art. 78, 103 i 200 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.; art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.; art. 134 i 165 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r. Nr 28, poz. 145 ze zm.; art. 1 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r. Nr 15, poz. 83).

Zagadnienie prawne przedstawione przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego odnosi się wprost do sytuacji prawnej spadkobierców osób wymienionych w art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. Analogicznie jednak należałoby oceniać sytuację innych następców prawnych wymienionych osób, w szczególności nabywców nieruchomości w drodze czynności prawnych *inter vivos*. Ewentualne odniesienie szerokiej wykładni art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. również do takich nabywców byłoby sprzeczne z zasadą równości i równego traktowania (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP). Inaczej bowiem byłby traktowany nabywca nieruchomości tracący obywatelstwo polskie w związku

z wyjazdem z kraju w zależności od tego, czy nabywałby prawo własności od osoby wymienionej w art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o., czy też od innej osoby.

Stanowisko obejmujące zakresem zastosowania art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. również nieruchomości nabyte przez dziedziczenie byłoby nie tylko niezgodne z wykładnią językową i gramatyczną tego przepisu, lecz także niemożliwe do zaakceptowania z punktu widzenia wykładni systemowej. Rozważany przepis, traktujący o szczególnym przypadku przejścia prawa własności na Skarb Państwa, musi być interpretowany w sposób spójny z przepisami kodeksu cywilnego, które regulują prawo własności oraz sposoby jego nabycia i utraty. Przyszły spadkobierca nie mógł w dniu wejścia w życie dekretu z 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich być traktowany jako właściciel nieruchomości, o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. b tego dekretu. Nie był zatem tą osobą, której własność przysługiwała w dniu 19 kwietnia 1946 r. i przez to podlegałaby nabyciu *ex lege* przez Skarb Państwa. Swoiste obciążenie prawa własności wynikające z art. 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o. oczywiście zatem nie wchodzi do spadku (art. 952 k.c.).

Artykuł 38 ust. 3 (art. 39 ust. 3) u.g.t.m.o., który w istotny sposób ogranicza prawo własności, zawiera regulację szczególną, a *exceptiones non sunt extendendae*. Rozszerzająca wykładnia art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o. kolidowałaby z ustaloną aksjologią polskiego prawa cywilnego. Jak trafnie zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 grudnia 2005 r., IV CSK 304/05, i w postanowieniu z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 152/10, skutek utraty prawa własności na rzecz Skarbu Państwa jest wyjątkowo dolegliwy. Własność podlega daleko idącej ochronie prawnej, zatem wszelkie wątpliwości co do spełnienia przesłanek utraty własności przez uprawnionego należy tłumaczyć na korzyść trwania tytułu prawnego. Trudno wprowadzić kwestionować *a limine* skuteczność prawną nabycia przez Skarb Państwa własności na podstawie art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o., nie ma jednak podstaw aksjologicznych ani teleologicznych, aby oznaczonej grupie właścicieli ponad miarę ograniczać przysługujące im prawa tylko ze względu na ich narodowość i obywatelstwo.

Trzeba zgodzić się z wnioskodawcą, że w zasadzie brak podstaw, aby do sytuacji prawnej późnych przesiedleńców odnosić przepis art. 1 Protokołu dodatkowego nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 36, poz. 175). Protokół ten, poddający ochronie własność – w szerokim tego słowa znaczeniu – wszedł w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej z dniem 10 października 1994 r., zgodnie z treścią stosownego oświadczenia rządowego (Dz.U. z 1995 r. Nr 36, poz. 178). Potwierdza to stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wyrażone w postanowieniu z dnia 7 października 2008 r. w sprawie ze skargi nr 47550/06 Preußische Treuhand GmbH&Co KG A.A. przeciwko Polsce, w którym podkreślono, że pozbawienie własności lub innego prawa rzeczowego jest w zasadzie aktem jednorazowym i nie powoduje powstania ciągłego stanu „pozbawienia prawa”. Państwo będące stroną Konwencji dysponuje także swobodą co do restytucji lub odszkodowania za uszczerbek wynikający ze zdarzeń, które miały miejsce przed ratyfikacją przez nie Konwencji. Nie można jednak mieć pewności, czy ewentualna zmiana przez Sąd Najwyższy ustalonej linii orzeczniczej art. 38 ust. 3 u.g.t.m.o., sankcjonująca utratę prawa własności przez spadkobierców osób, które zachowały po wojnie własność nieruchomości na podstawie art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z 1946 r., nie byłaby postrzegana jako źródło nowego pogwałcenia praw podstawowych, gwarantowanych przez Konwencję europejską i jej Protokoły dodatkowe, w tym protokół nr 1. Dokonując obecnie na nowo oceny skutków prawnych stosowania przepisów, które obowiązywały w okresie poprzedzającym wejście w życie Konwencji i Protokołu nr 1, sądy polskie mają bowiem obowiązek ich możliwie najbardziej ścisłej wykładni.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale.